

29 Cdo 1130/2011

Směnka; rozhodčí smlouva

Rozhodčí smlouvu (§ 2 zákona č. 216/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů) lze uzavřít i ohledně sporu o zaplacení směnky.

ROZSUDEK

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Gemmela a soudců doc. JUDr. Ivany Štenglové a Mgr. Jiřího Zavázala v právní věci žalobkyně M. S., narozené zastoupené Mgr. Alenou Abbidovou, advokátkou, se sídlem v Praze 2, Chodská 12, PSČ 120 00, proti žalované PROFÍ CREDIT Czech, a. s., se sídlem v Praze 1, Jindřišská 24/941, PSČ 110 00, identifikační číslo osoby 61 86 00 69, zastoupené JUDr. Ervínem Perthenem, advokátem, se sídlem v Hradci Králové, Velké náměstí 135/19, PSČ 500 03, o zrušení rozhodčího nálezů, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 55 Cm 110/2007, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. května 2008, č. j. 5 Cmo 141/2008-80, ve znění usnesení ze dne 16. června 2008, č. j. 5 Cmo 141/2008-89, takto:

I. Dovolání se zamítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění:

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 20. května 2008, č. j. 5 Cmo 141/2008-80, ve znění usnesení ze dne 16. června 2008, č. j. 5 Cmo 141/2008-89, k odvolání žalobkyně potvrdil rozsudek ze dne 8. ledna 2008, č. j. 55 Cm 110/2007-47, jímž Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích, zamítl žalobu o zrušení rozhodčího nálezů ze dne 3. října 2006, č. j. KU-208-21/2006-12, vydaného JUDr. Josefem Kunáškem, advokátem, se sídlem v Praze 9, Zdoňovská 17, jímž bylo žalobkyni uloženo zaplatit žalované (s tehdejší obchodní firmou Profireal, a. s.) směnečnou sumu 231.914,- Kč s 6% úrokem od 25. dubna 2006 do zaplacení a náklady řízení.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně vyšel z toho, že:

1) Dne 16. prosince 2005 byla mezi žalovanou (jako věřitelkou) a žalobkyní (jako dlužnicí) uzavřena v písemné formě smlouva o revolvingovém úvěru, jejíž součástí bylo i "smluvní ujednání smlouvy o revolvingovém úvěru společnosti Profireal, a. s." (dále jen "smluvní podmínky"). K zajištění pohledávky ze smlouvy o úvěru vystavila žalobkyně vlastní blankosměnku, kterou byla žalovaná oprávněna při neplnění podmínek smlouvy o úvěru vyplnit (viz bod 6 smluvních podmínek), přičemž v bodu 18.1 smluvních podmínek bylo mezi smluvními stranami ujednáno, že pravomoc k řešení veškerých sporů o nároky, které by přímo nebo odvozeně vznikaly z této smlouvy, má rozhodce v jednoinstančním písemném rozhodčím řízení, a to ten, kterému žalovaný doručí žalobu.

2) Žalobkyně řádně neplnila podmínky smlouvy o úvěru, byla v prodlení se splácením úvěru, protože žalovaná blankosměnku "vyplnila" s tím, že směnečný peníz se skládá ze zbývajících dlužných částek úvěru dle splátkového kalendáře 149.226,- Kč, ze smluvní pokuty 79.002,- Kč a neuhrazené smluvní pokuty ve výši 3.686,- Kč.

Odkazuje na ustanovení § 2 odst. 1, § 3 a § 31 písm. a) až c) zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen "zákon o rozhodčím řízení"), ustanovení § 99 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř.") a na ustanovení § 43a a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen "obč. zák."), odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož žalobkyní tvrzené důvody pro zrušení rozhodčího nálezu dány nejsou. Přitom zdůraznil, že: 1) nárok ze směnky má majetkovou povahu a lze ohledně něho uzavřít smír, tj. je arbitrovatelný a 2) rozhodčí doložka obsažená v bodu 18 smluvních podmínek byla uzavřena písemně, je platná a účinná a zahrnuje i nároky ze směnky.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, odkazujíc co do dovolacích důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř., tj. namítajíc, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelka opakuje argumenty, na základě kterých usuzuje, že nároky vyplývající ze směnek nejsou arbitrovatelné a dále zdůrazňuje, že bod 18 smluvních podmínek nezaložil pravomoc rozhodce "rozhodovat ve směnečné věci", když rozhodčí doložka byla sjednána pouze pro rozhodování o nárocích o plnění vyplývajícím ze smlouvy. Citujíc ustanovení § 3 zákona o rozhodčím řízení, dovolatelka konečně akcentuje, že "tzv. žádost o poskytnutí revolvingového úvěru/smlouva o revolvingovém úvěru nebyla písemnou smlouvou v pravém slova smyslu, ale jednalo se o pouhý návrh obsahu smlouvy, který podávala dovolatelka a který měl být přijat žalovanou jako akceptantem. Potud poukazuje na obsah smluvních podmínek a připomíná, že jí nebylo doručeno oznámení předvídané v bodu 2.2 smluvních podmínek.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V průběhu dovolacího řízení Krajský soud v Praze usnesením ze dne 4. května 2009, č. j. KSPH 55 INS 851/2009-A-17, zjistil úpadek žalobkyně a prohlásil na její majetek konkurs; ve smyslu ustanovení § 263 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), se prohlášením konkursu na majetek žalobkyně řízení v dané věci přerušilo a bylo přerušeno až do 26. března 2011, kdy nabylo právní moci usnesení ze dne 3. března 2011, č. j. KSPH 55 INS 851/2009-B-38, jímž Krajský soud v Praze zrušil konkurs na majetek žalobkyně po splnění rozvrhového usnesení.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud shledává - a potud má dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné - ve výkladu ustanovení § 2 odst. 1 a 2 zákona o rozhodčím řízení, jde-li o

arbitrovatelnost nároků ze směnky. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 2 zákona o rozhodčím řízení (ve znění účinném k 16. prosinci 2005) strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkursu nebo vyrovnání, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva) [odstavec 1]. Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír (odstavec 2). Není-li v rozhodčí smlouvě uvedeno jinak, vztahuje se jak na práva z právních vztahů přímo vznikající, tak i na otázku právní platnosti těchto právních vztahů, jakož i na práva s těmito právy související (odstavec 4).

Se závěrem odvolacího soudu ohledně arbitrovatelnosti nároku ze směnky se Nejvyšší soud plně ztotožňuje.

V první řadě zdůrazňuje, že nároky ze směnek mají majetkovou povahu, když je do nich inkorporován závazek zaplatit určitou peněžitou sumu; spor o zaplacení směnky je tudíž sporem majetkovým (§ 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení).

Splněna je i podmínka vyžadovaná ustanovením § 2 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení, tj. že strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír. Výkladem tohoto ustanovení se Nejvyšší soud zabýval již v rozsudku ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005, uveřejněném pod číslem 103/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen "R 103/2008"). V něm formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož povaha věci připouští uzavření smíru zpravidla ve věcech, v nichž jsou účastníci v typickém dvoustranném poměru, jestliže hmotně právní úprava nevyklučuje, aby si mezi sebou upravili právní vztahy dispozitivními úkony. Z uvedeného vyplývá, že povahou věci je vyloučeno uzavřít smír zejména ve věcech, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu (§ 81 o. s. ř.), ve věcech, v nichž se rozhoduje o osobním stavu [§ 80 písm. a) o. s. ř.] a ve věcech, v nichž hmotné právo nepřipouští vyřízení věci dohodou účastníků právního vztahu (srov. např. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 434, jakož i důvody rozhodnutí uveřejněného pod číslem 23/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále jen "R 23/2007"). V poměrech ustanovení § 2 odst. 2 zákona jde o nedostatek arbitrability jen u těch sporů, u nichž povaha věci nepřipouští uzavřít smír; to, zda by (konkrétní) smír účastníků mohl být soudem schválen, pak nemá na platnost rozhodčí smlouvy vliv.

Skutečnost, že rozhodce není oprávněn rozhodovat formou směnečného platebního rozkazu, na výše uvedeném závěru ohledně arbitrovatelnosti nároku ze směnky není způsobila nic změnit.

Opodstatněnými Nejvyšší soud neshledává ani výhrady dovolatelky týkající se obsahu rozhodčí doložky obsažené v bodu 18 smluvních podmínek.

Při respektování výkladových pravidel obsažených v ustanovení § 35 odst. 2

obč. zák. a § 266 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku a zásad pro výklad právních úkonů formulovaných např. v rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněném pod číslem 35/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a v nálezu Ústavního soudu ze dne 14. dubna 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03, je totiž zcela zjevné, že v situaci, kdy jak ujednání o zajištění pohledávky ze smlouvy o revolvingovém úvěru blankosměnkou a o podmínkách vyplnění blankosměnky, tak i rozhodčí doložka jsou obsaženy ve smluvních podmínkách (srov. body 6 a 18), nelze mít důvodné pochybnosti o tom, že formulace "...pravomoc k řešení veškerých sporů o nároky, které přímo nebo odvozeně vznikly z této smlouvy o revolvingovém úvěru nebo v návaznosti na ni..." se vztahuje i na spor o zaplacení směnky, kterou byla pohledávka ze smlouvy o revolvingovém úvěru zajištěna. Rozhodčí nález pak byl vydán rozhodcem JUDr. Josefem Kunáškem, tj. osobou, která byla dohodou stran k rozhodnutí sporu výslovně určena (srov. bod 18.1 smluvních podmínek).

Konečně Nejvyšší soud nepovažuje za důvodnou ani námitku dovolatelky, podle níž rozhodčí smlouva nesplňuje požadavek písemné formy, založenou na průběhu kontraktačního procesu a podobě smlouvy o revolvingovém úvěru, ani výhradu, že smlouva o revolvingovém úvěru nenabyla účinnosti.

Je tomu tak již proto, že smlouva o revolvingovém úvěru, obsahující ujednání, že její součástí jsou i smluvní podmínky, které jsou ke smlouvě připojeny, je smluvními stranami podepsána, přičemž z obsahu dovolacích námitek nelze usuzovat, že by návrh žalobkyně nebyl žalovanou beze změny akceptován, respektive že by došlo k jiným vadám kontraktačního procesu, v důsledku kterých by zde byly pochybnosti o vzniku a platnosti smlouvy (k tomu dále srov. již zmíněné R 103/2008 a mutatis mutandis rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. května 2005, sp. zn. 32 Odo 1259/2004, jakož i skutečnost, že žalobkyně úvěr dle smlouvy skutečně čerpala).

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž Nejvyšší soud neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), dovolání podle ustanovení § 243b části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení se opírá o ustanovení § 243b odst. 5, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když dovolání žalobkyně bylo zamítnuto a žalované podle obsahu spisu v dovolacím řízení náklady nevznikly.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 31. května 2011

JUDr. Petr Gemmel

předseda senátu